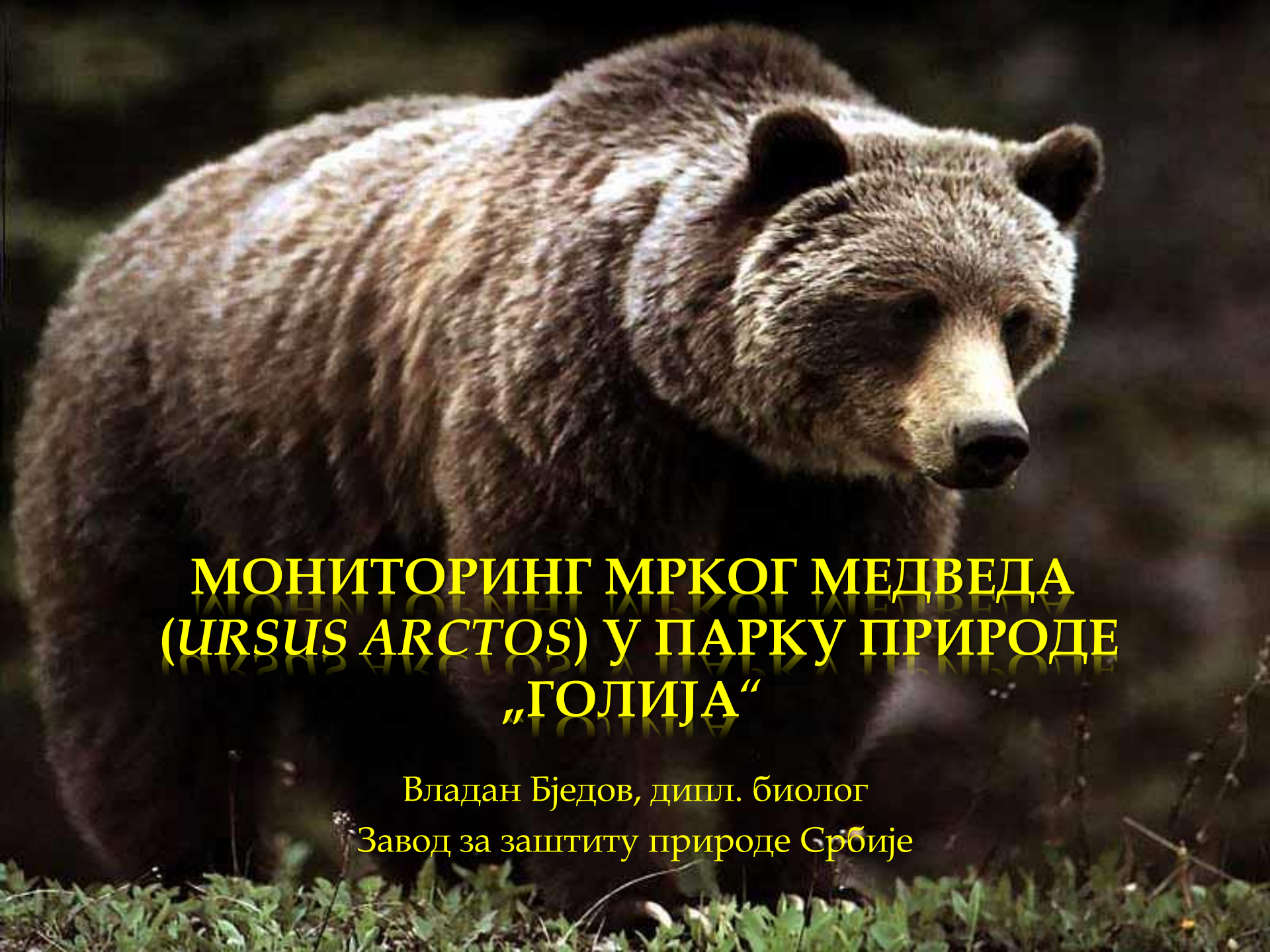
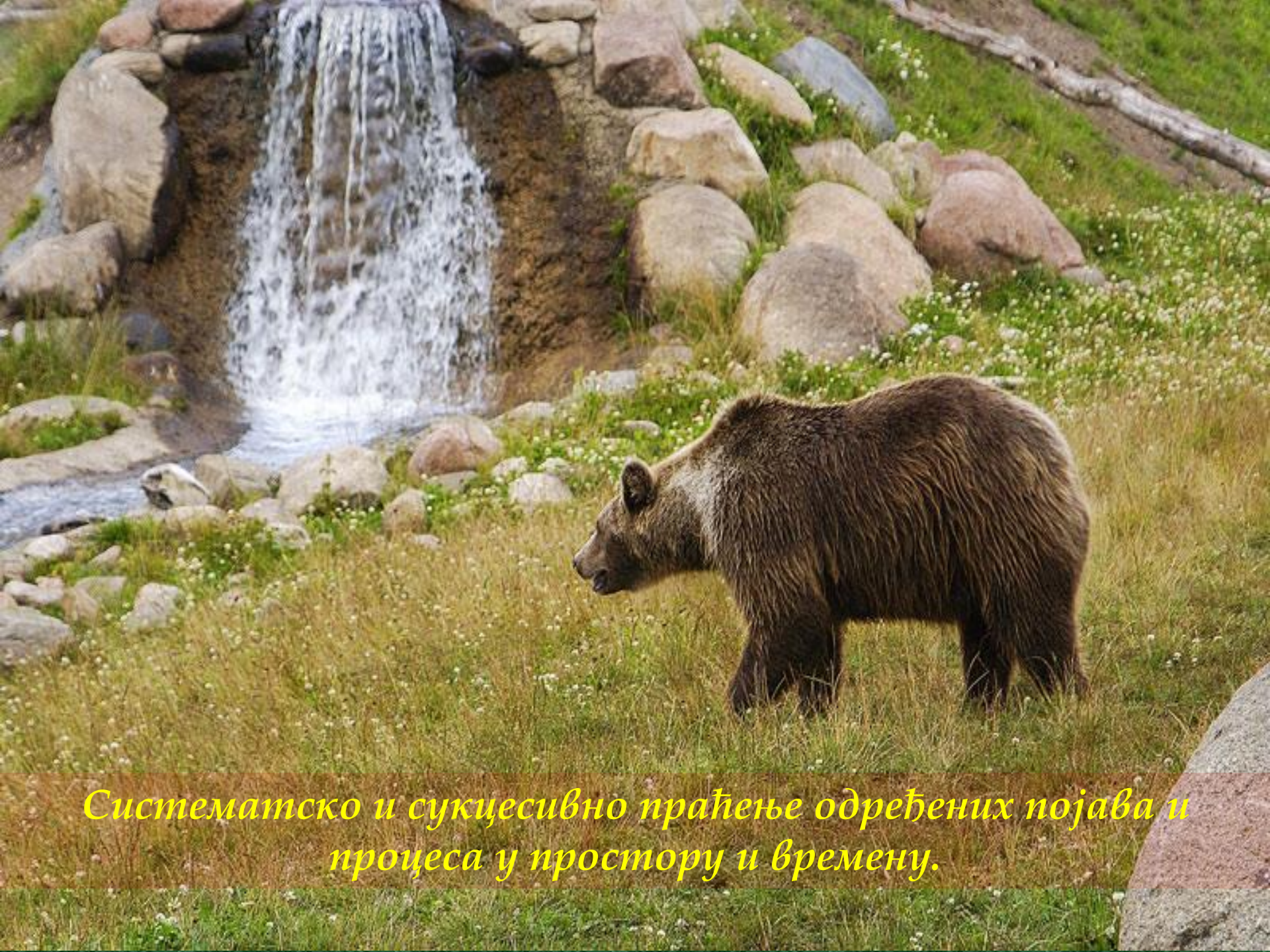

A close-up photograph of a brown bear walking through a forest. The bear is facing right, with its head slightly lowered. Its fur is a mix of brown and tan, with some lighter patches on its back. The background is a blurred forest scene with green foliage and dark tree trunks.

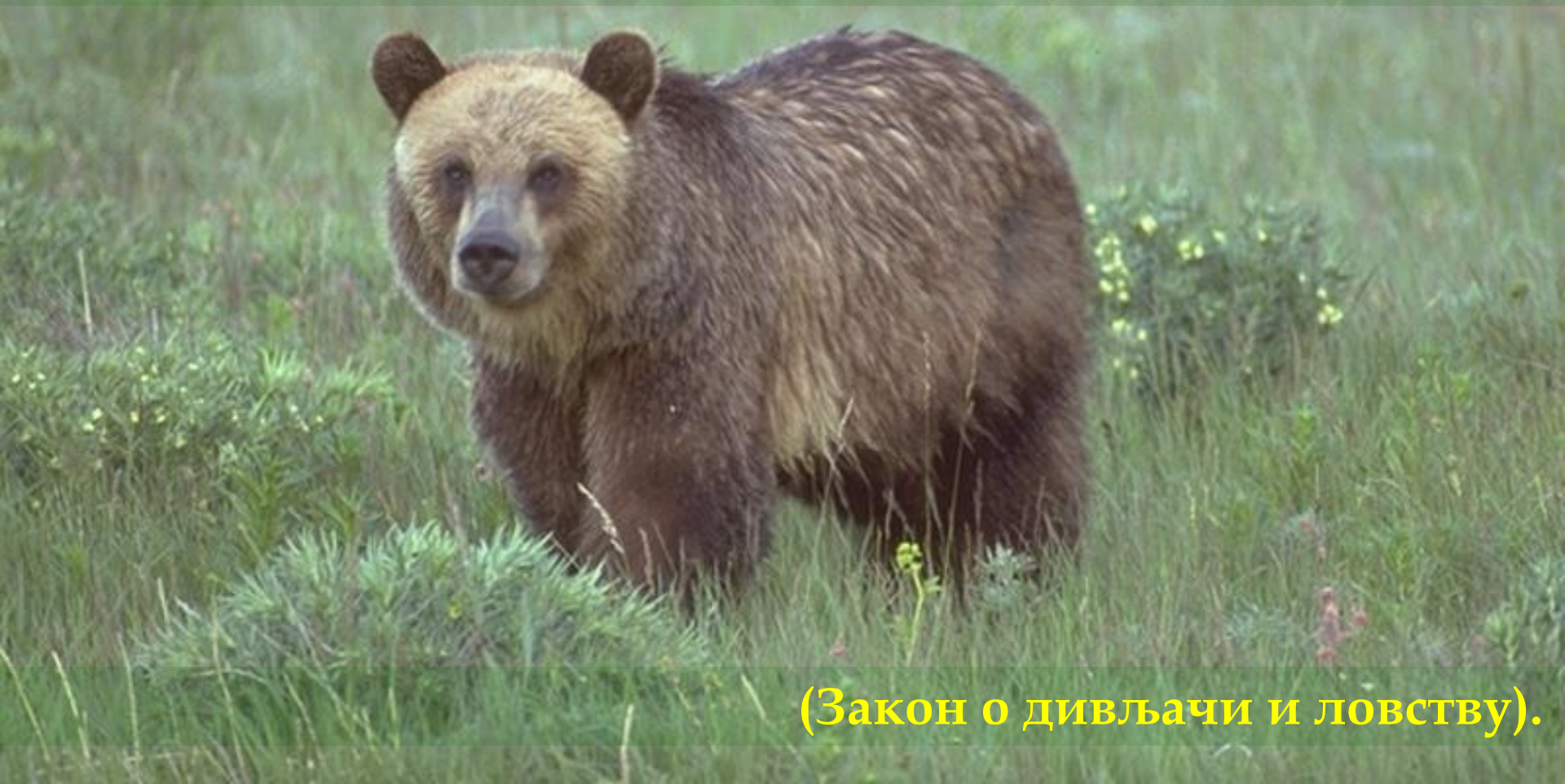
МОНИТОРИНГ МРКОГ МЕДВЕДА (*URSUS ARCTOS*) У ПАРКУ ПРИРОДЕ „ГОЛИЈА“

Владан Бједов, дипл. биолог
Завод за заштиту природе Србије

Систематско и сукцесивно праћење одређених појава и процеса у простору и времену.

У области ловства, мониторинг популација дивљачи и њихових станишта је дефинисан као „систем сталног праћења и анализе укупног стања популација дивљачи и њихових станишта, а посебно виталности и здравственог стања популација дивљачи и биолошке разноврсности ради предузимања мера превенције и заштите“

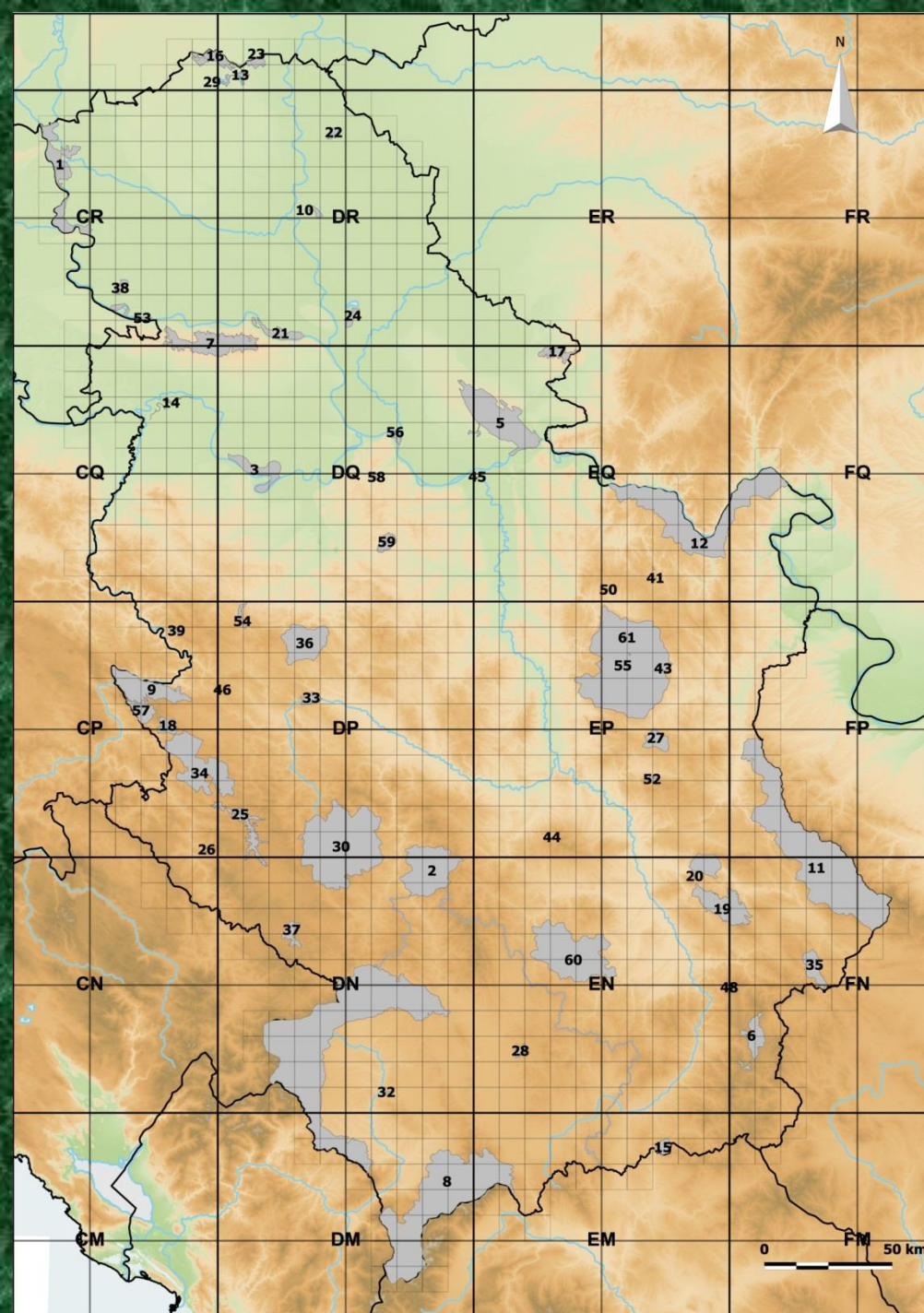

(Закон о дивљачи и ловству).

Мрки медвед (*Ursus arctos*) је најкрупнији припадник реда звери (Carnivora) код нас. Некада је био широко распрострањен на територији Србије.

Мрки медвед (*Ursus arctos*) је најкрупнији припадник реда звери (Carnivora) код нас. Некада је био широко распрострањен на територији Србије.

Врста је елемент биома европских, претежно четинарских шума бореалног типа. Стога је и еколошка преференција изразитије померена према стаништима у оквиру већих комплекса мешовитих лишћарско-четинарских и четинарских шума затвореног склопа. Мрки медвед насељава и просторе мешовитих шума на каменитој подлози, у клисурама и кањонима.

Данашњи ареал врсте обухвата планинска подручја на западу, југозападу и у централним деловима Србије, као и планинско подручје између Дунава и Црног Тимока (не хомогено насељено) у североисточној и источној Србији, са малом дисјунктном енклавом на Старој планини.

-
- У националним оквирима, мрки медвед се налази на листи Прилога I Правилника о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива. Сврстан је у категорију „строго заштићена дивља врста“.
 - Законом о дивљачи и ловству, дефинише се као трајно заштићена врста дивљачи (неловна врста), за коју је прописана трајна забрана лова.
 - Такође, налази се на додатку I Конвенције о међународном промету угрожених врста дивље фауне и флоре.
 - Врста се налази на листи Прилога I и VII Правилника о прекограничном промету и трговини заштићеним врстама.

-
- У европским оквирима, мрки медвед је заштићен одредбама Конвенције о заштити европског дивљег света и станишта (Bern Convention - Appendix II) и европском Директивом о очувању природних станишта и дивљих биљних и животињских врста (Council Directive – 92/43/EEC;– Anex II и Anex IV).
 - Анекс II Директиве обухвата врсте за чије очување врсте је потребно проглашење посебно заштићених подручја; Anex IV указује да је потребно применити строге мере заштите врсте и њених станишта, чије је убијање, хватање и узнемиравање забрањено на читавој територији државе.

Такође, према члану 16. Директиве о стаништима, од строге заштите се може одступити под одређеним условима и у изузетним ситуацијама (дерогација). Ти услови и ситуације обухватају, између осталог, озбиљне штете на стоци, заштиту јавног здравља, санитарне и безбедносне разлоге, научне потребе, обнављање популација или поновно насељавање.

Циљеви Пројекта

- Прикупљање постојећих података о налазима и опажањима мрког медведа на подручју Парка и ширем простору Голије;
- Мапирање досадашњих налаза и, кроз креирање тематских карата, стварање слике о кретању и присуству медведа на Голији;
- Анализа коридора боравка и кретања у погледу структуре и особина станишта;
- Утврђивање стварног бројног стања популације медведа на подручју Парка природе „Голија“;
- По могућности, утврђивање полне и старосне структуре популације медведа.

Реализоване активности и резултати

- Основу реализације Пројекта у току прве године су чиниле теренске активности усмерене ка прелиминарном рекогносцирању истраживаног подручја и почетном прикупљању података о присуству и кретању медведа у Парку.
- Подаци су, пре свега, прикупљени анкетирањем запослених у ЈП „Србијашуме“, односно Парку природе, с обзиром да су многи од њих имали директне или индиректне сусрете са медведима у протеклом периоду. Такође, Служба за ловство Управљача је раније прибавила одређени број података употребом фото-замки на постојећим хранилиштима.

Реализоване активности и резултати

- Део података је прикупљен од локалног становништва, како оних који су имали сусрете са медведима, тако и оних који су имали штете на имовини. Осим бележења штета на локацијама настанка, део информација је добијен анализом доспелих пријава за надокнаду штета „Комисији за спровођење поступка решавања по захтевима за накнаду штете проузроковане од строго заштићених и заштићених дивљих врста“, при Министарству за заштиту животне средине.

Реализоване активности и резултати

- Истраживањем је обухваћен највећи део голијског планинског масива. Део подручја, нарочито на територији општине Сјеница, и деловима општина Рашка и Нови Пазар (унутар и ван заштићеног подручја), за сада је слабије истраживан, првенствено због неповољних временских услова у новембру и децембру месецу, тако да је терен делом био непроходан и физички недоступан.

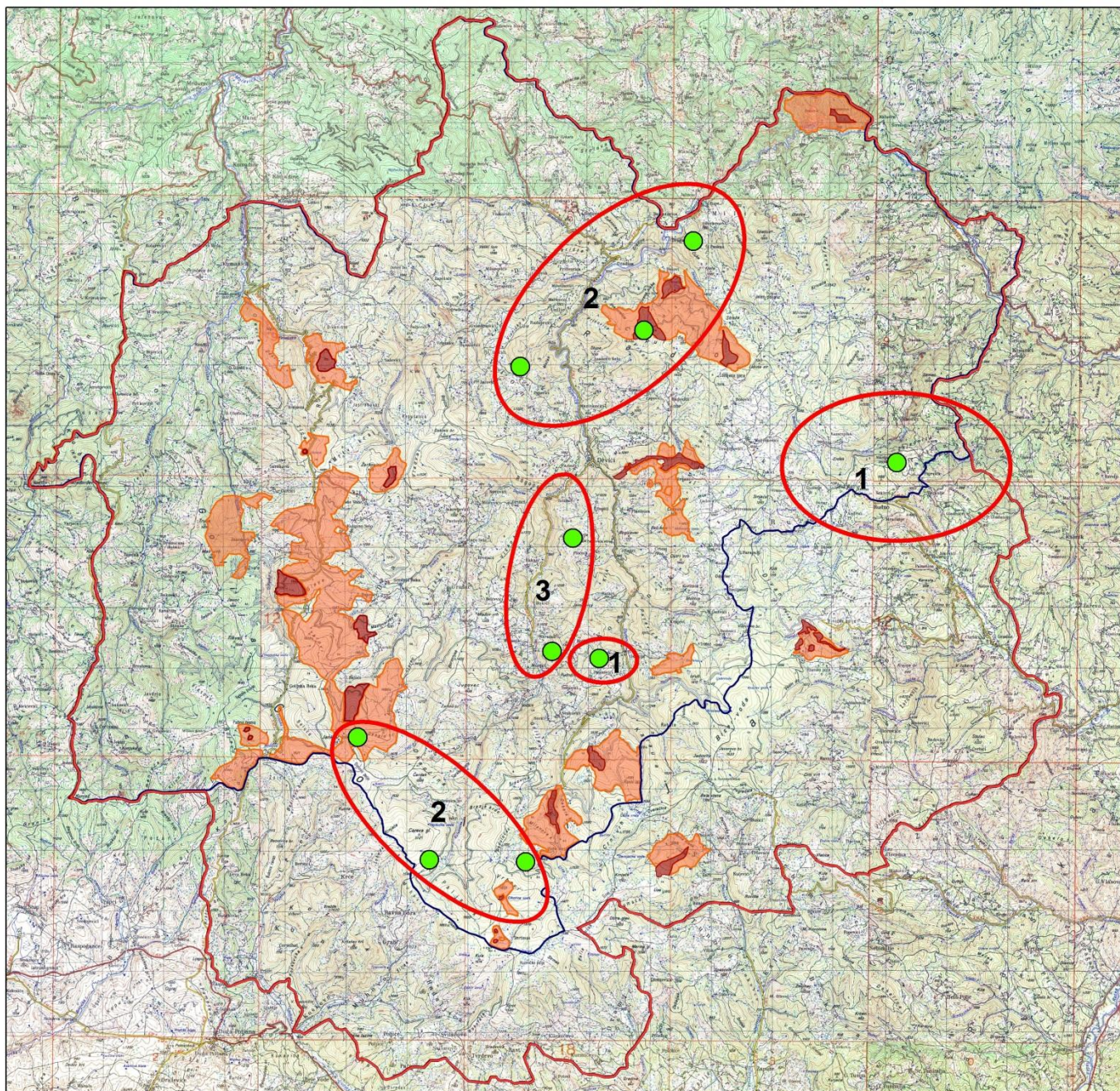
Реализоване активности и резултати

- Резултати истраживања указују на значајно присуство мрког медведа на подручју које је обухваћено Парком природе, али и на много ширем простору, изван граница самог Парка. На основу до сада прикупљених података и опажања, током 2017. године је на простору Парка регистровано могуће присуство пет независних репродуктивних група (женке са младима).

ПАРК ПРИРОДЕ "ГОЛИЈА"

налази репродуктивних група
мрког медведа

1 : 125 000

- Граница Парка природе "Голија"
- Граница режима заштите првог степена
- Граница режима заштите другог степена
- Граница Резервата биосфере "Голија-Студеница"
- 1 Налаз женке са једним младунцем
- 2 Налаз женке са два младунца
- 3 Налаз женке са три младунца
- Локације опажања

-
- Иако је сам број опажања женки са младима и већи, процена о ових пет група је начињена са основаном претпоставком да се у једном броју случајева ради о поновном виђењу истих јединки (група), посебно узимајући у обзир локације опажања и њихову релативну географску блискост.
 - У два случаја се ради о женкама са једним младунцем, у два случаја са два младунца, док је у једном случају забележено (и снимљено), присуство женке са три младунца (слика !!!!).

Uway

31-07-2017 00:20:23

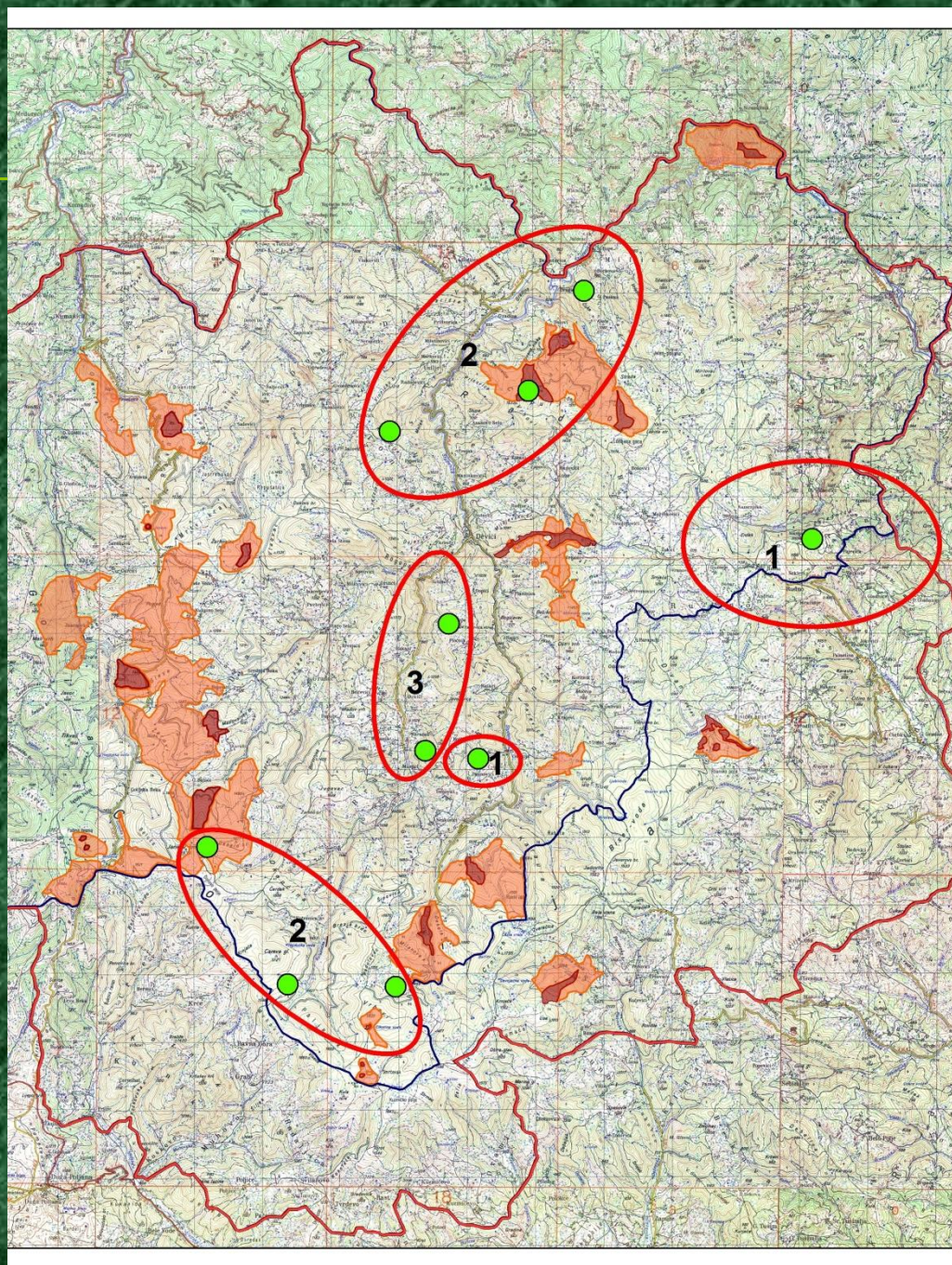
2/3

17°C

U250B

- Просторни распоред досадашњих налаза указује на то да се највећи део популације налази (стално, привремено и/или повремено) у централном делу голијског масива, оквирно од потеса: долина Голијске реке на западу, до линије (оквирно) села: Плешин-Боровиће-Биниће-Рудно-Река-Врх-Брезова-Ђаково на истоку.

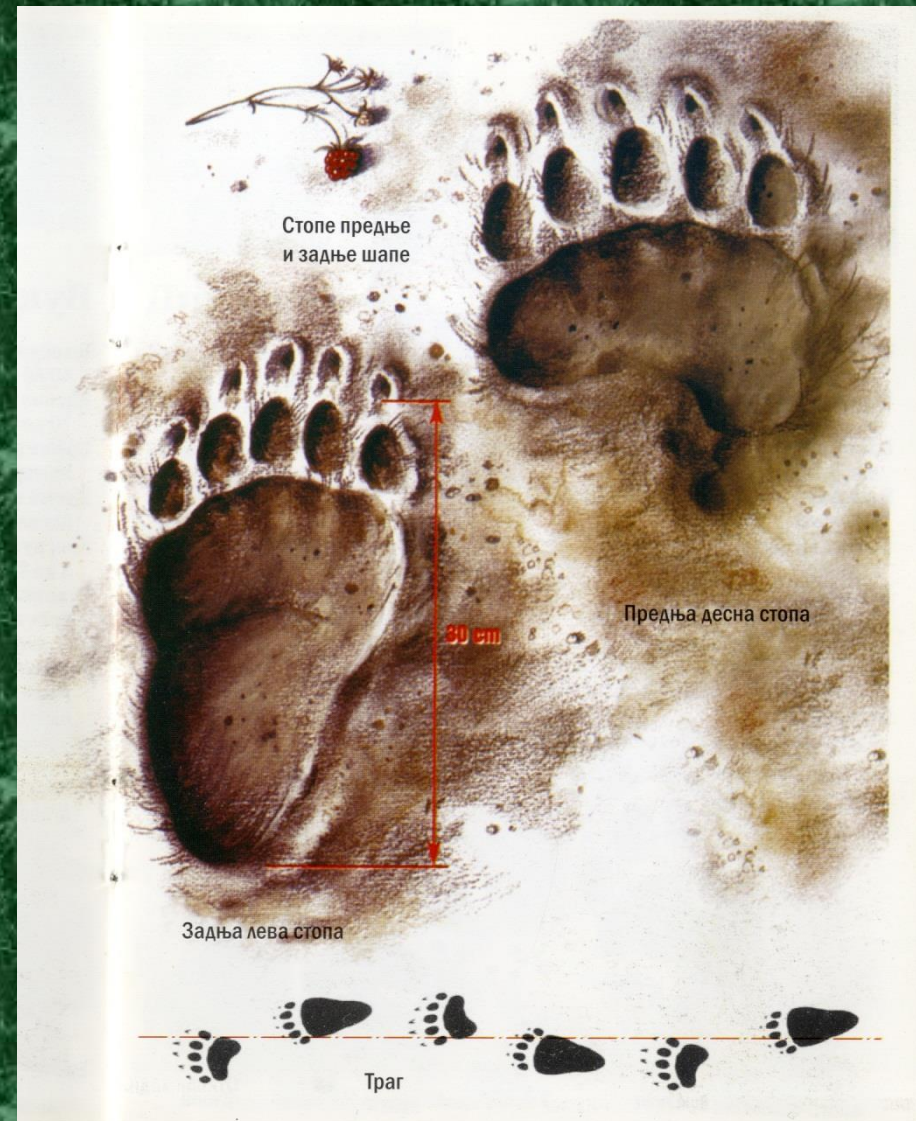

- Евидентирани, вредни (и у општи преглед укључени) налази постоје и ван ових „граница“, према југоистоку и истоку нарочито, што је предмет будуће додатне анализе, имајући у виду да се овај простор добрим делом налази у делу заштићеног подручја које је истраживано у мањем обиму, као и ван граница заштићеног подручја.

Закључци

- Током прве године реализације Пројекта сакупљен је значајан број података о присуству и кретању мрких медведа на подручју Парка природе „Голија“;
- Према првим, прелиминарним проценама, закључено је да се ради о барем 15 до 20 стално или повремено присутних јединки оба пола и различитих узрасних категорија;

Закључци

- На основу досадашњих опажања, сусрета и снимака, процењено је да је на подручју Парка присутно барем пет репродуктивних група;
- Регистровано је присуство женки са једним, два и чак три младунца;

Закључци

- Део евидентираних мужјака припада стално присутним, док је део, углавном субадултних јединки, привремено присутан или је у дисперзији, што је у складу са њиховим уобичајеним понашањем и биономијом;
- Просторни распоред досадашњих налаза указује на то да се највећи део (суб)популације налази (стално, привремено и/или повремено) у централном делу голијског масива;

Закључци

- Приметно је (на основу досадашњих података) одсуство женки и младих у западном делу Парка, дуж долине Голијске реке;
- На овом степену истражености, није јасно да ли постоји корелација између предеоне структуре станишта и просторне и временске динамике дисперзија појединих репродуктивних група;

Закључци

- Мозаичност предела у неким деловима Парка указује на постојање и значај функционалних коридора дисперзије, што би у наредном периоду требало посебно истражити;
- Врста обитава у, за њу карактеристичним типовима станишта, које чине комплекси чисто четинарских шума и мешовитих, лишћарско-четинарских и лишћарских шума мезофилног карактера;

Закључци

- Приметан је раст обима штета на имовини локалног становништва последњих година. Нападима медведа су најчешће изложени пчелињаци, затим стока (овце и говеда) и воћњаци (засади шљиве);
- Став локалног становништва према присуству мрког медведа на Голији (односно, Парку природе) је преовлађујуће негативан;

Закључци

- На планини Голији и у оквиру Парка природе, тренутно се налази једна од бројнијих субпопулација мрког медведа у Србији;
- Према резултатима прелиминарних истраживања, подручје планине Голије представља један од важних репродуктивних центара популације мрког медведа у Србији, али и значајно транзиционо подручје за дисперзивна кретања јединки и ширење ареала врсте у северном, источном, југоисточном и јужном правцу;
- Претходно наведено опредељује подручје Голије (Парка природе, Резервата биосфере) као значајно подручје за очување и заштиту популације мрког медведа у Србији;

Закључци

- Током истраживања, успостављена је изузетна сарадња са Управљачем заштићеног природног добра (ЈП „Србијашуме“), са којима је начелно разговарано о наставку Пројекта;
- Сарадња је успостављена и са органима локалне самоуправе (Општина Ивањица), чији су највиши представници исказали снажну вољу и жељу за даљом и унапређеном сарадњом;
- Током периода реализације, испуњени су основни циљеви Пројекта;
- У наступајућем периоду, потребно је наставити и унапредити истраживања, у смислу даље разраде постављене теме и циљева;

Закључци

- У ту сврху, намеће се потреба дефинисања локација за изградњу специјализованих хранилишта за мрке медведе ради додатне прихране, а у циљу смањења штета на имовини локалних становника, као и успешнијег праћења популације. Свако хранилиште би требало да буде под адекватним видео надзором, ради прикупљања потребних података и информација;

Закључци

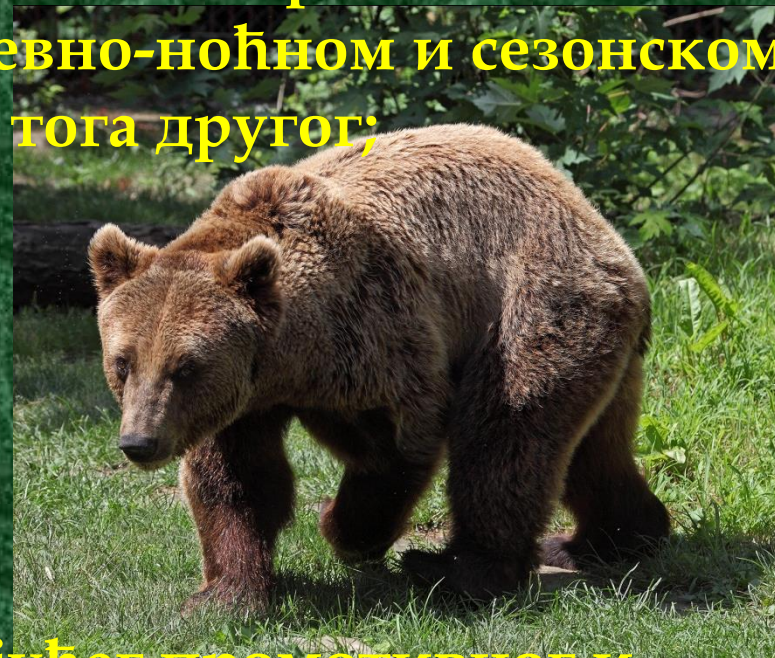
- Такође, потребно је интензивирати идиеколошка истраживања (специфична тематска истраживања врсте, исхране, понашања);

- У том смислу, планирано је започињање прикупљања узорка ради прецизне ДНК анализе (првенствено длаке, измета, узорка ткива код евентуално угинулих или страдалих јединки) ради генетичке идентификације сваке појединачне јединке, на основу чега би се добили корисни подаци о бројности, просторном распореду и обиму дисперзије на истраживаном простору;

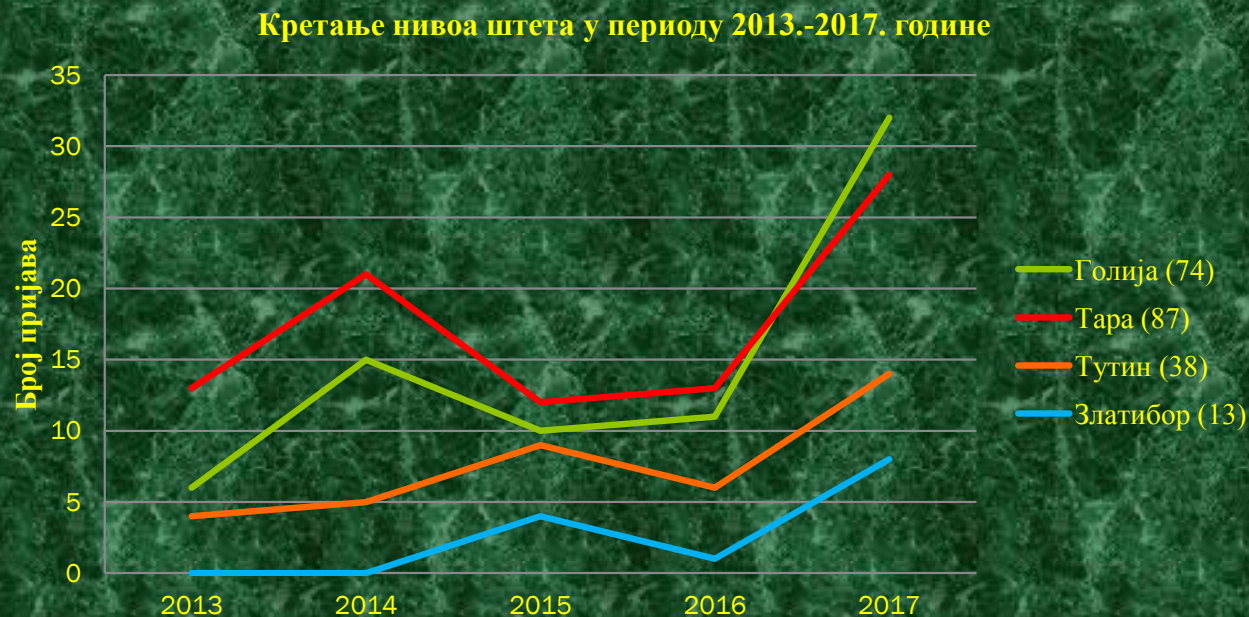
Закључци

- Поред генетичке идентификације, опремање извесног броја јединки сателитским одашиљачима ради перманентног праћења дало би обиље корисних података о кретању јединки, дневно-ноћном и сезонском динамиком активности и много тога другог;
- Планира се штампање одговарајућег промотивног и образовног материјала (израда инфо-табли, лифлета), у перспективи и публикације о свеукупном статусу мрког медведа на подручју Голије;

Закључци

- Такође се планира реализација тематског(их) скупа(ова) и презентација, ради пружања адекватних информација локалном становништву у функцији превенције штета и умањења забринутости за имовину и сопствену сигурност;

Закључци

- У смислу превенције опасних сусрета људи и медведа у планини, а у сарадњи са представницима Општине Ивањица, разматрана је могућност организовања међумесног превоза деце (ћака) између сеоских школа које похађају и заселака у којима живе,

Закључци

- Планирана је и презентација резултата истраживања представницима и запосленима у организацији Управљача (ЈП „Србијашуме“, сва шумска газдинства која обухватају истраживано подручје), ради упознавања запослених са циљевима и значајем заједничког подухвата, као и облицима будуће сарадње;

Закључци

- Потребна је конкретна валоризација врсте као природног ресурса, кроз развој алтернативних видова еколошког и „ловног“ туризма (фото лов, посматрање животиња у природи и сл.), односно руралног развоја на подручју Парка и Резервата биосфере, као једна од мера компензације али и стварања додатне вредности заштићеног подручја;

Закључци

- **Неопходна је израда посебне анализе погодности и капацитета станишта мрког медведа на подручју Голије и ширем подручју, ради задовољења потреба заштите врсте и општекорисних друштвених циљева и**
- **Укључивање резултата Пројекта у интегрални Акциони план заштите и очувања врсте на националном нивоу.**

ХВАЛА ВАМ НА ПАЖЊИ!